

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dissertationem Moralem De Norma Actionum Humanarum
Indultu Facultatis Inclytae Philosophicae In Celeberrima
Academia Lipsiensi die VII. Maii Ann. MDCXCIIIX. H. L. Q.
C. sub Praesidio Dn. M. Joh. ...**

Lipsiae, 1698

§. III

urn:nbn:de:bsz:31-102642

præter hominem animalia utut aliorum potestati sub sint, tamen propterea obligationis capacia non esse, quod voluntate carent, & ad uniformem operandi modum intrinseco impulsu adiguntur.

§. III.

Ad *subjectum obligationis activum* nunc progredimur. Hujus requisita diversa à diversis Autoribus solent constitui. Multis placet, ejus aptitudinem seu capacitatem in sola *eminentia nature* ponere, ita, ut qui præstantiorem acceperit naturam, minus præstanti suo jure obligationem injungere possit. Verum nullum hic ego nexum video. Illud certè verum est, quem excellentioribus natura donis instruxit, eum feliciori successu negotia obire, & suas actiones majori consilio atque prudentiâ dirigere posse. Non autem propterea potestatem sibi arrogare in alium poterit, in quem donis suis parca natura fuit; cum saltem tantum luminis ipsi superesse queat, ut quomodocunque componere & regere suos actus possit. Quid enim, si is, cujus angustior nature est, tamen sibi confidat, & independenter suis actionibus præesse velit? Nihil sanè cause erit, cur is, qui præstantiorem naturam nactus est, repugnet; cum inter perfectionem minorem, & dependentiam, vel subordinatorem, nexum necessarium docere non possit. vid. *Aristot. in Polit. præcipuè Libr. I. cap. 3. & 4. Grot. d. J. B. & P. II. 20. & II. 22. 12. Adam. Contzen. Polit. Lib. 10. c. 8. §. 2.* Et hinc est in hominibus etiam in bruta imperium solam *ὀνειροχὴν* nature haud inferre. Quicquid enim potestatis homo in bruta exercet, id non procedit ab aliqua in brutis obligatione, qualis in ipsa nulla cadit, sed à mera vi, & per frequens actuum parendi exercitium, accedente stabuli illecebrâ, in ipsis contractâ consuetudine. Ex quo apparet, nihil nature contrarium ea molitura esse, si vi aut fugâ imperio se hominis subductum irent. Alii sunt, qui juri imperandi, & obligationem in alterum introducendi pro fundamento solam *potentiam* substernunt; inter quos imprimis etiam est *Hobbes. d. Cive, c. 15. §. 5.* At enim neque hic evidens nexus inter potentiam alicujus, & obligationem in altero ad parendum ei ostendi potest. Vis quidem actum cogendi, ad jussu sub metu alicujus mali exequendo, inde fluit; quæ tamen cum facultate eum obligandi neutiquam confundenda est.

est. Et id quidem inter utrumque interest, quod prior illa *facti* est, hæc autem *juris*. Unde consequitur, si quis non nisi metu periculi alicujus voluntati pareat, eo ipso jus alteri nullum acquiri, sed posse eum ob deficientem obligationem quasvis jugum tale excutiendi vias jure periclitari. Secus autem se res habet cum actibus ab obligatione proficiscentibus; horum enim ommissio cum intrinseco sensu iniquitatis, & aberrationis à norma, est conjuncta. Add. *Pufend. d. J. N. & G. L. I. C. VI. §. 10. & d. Off. H. & C. L. I. C. II. §. 5.* His ergo sententiis rejectis, jam ad nostram explicandam accedimus. Desideramus ergo cum *Pufendorffio* ad subjectum obligationis activum duo requisita, (1.) ut sufficientes vires habeat, malum aliquod cum effectu intentandi, si voluntati non satisfiat. (2.) Ut allegare justam rationem queat, per quam alter ad sponte ipsi obediendum impelli debeat; Neutrum enim solitariè sufficit. Non solæ vires, quod antè demonstravimus; nec sola rationum allegatio; cum in contranitentibus res effectus habere non possit; sed, quod injunctum est, negligi impunè queat. Et hinc *Plutarchus de Colone* memorat, ipsum maximas res gessisse, *ὄμας βίη τε καὶ δίκην σύναφύοις τε*, vim simul & justitiam conjungens. Et merito nihil efficacius prædicat *Pufendorffius* in rebus humanis, quàm quod *Scylla de Minoë* dicebat ap. *Ovid. Metamorph. 8. Causaque valet, causamque juvantibus armis.*

§. IV.

Denique in definitione exprimitur *finis legis*, qui est, ut *Subditi juxta eam actiones suas componant*, seu ut sciant refranare laxum illud, quod in voluntate est, agendi arbitrium; seqve ad certam partem in operando determinent. Ut verò determinatio hæc fieri, & lex vim suam exercere possit, requiritur, ut homo ætate naturâ & compos suæ mentis sit. Quod si enim vel ratio, ut in infante, se nondum exerat, vel in exilium furore acta sit; frustra in talem hominem obligationem ad legem præscriptam servandam introducere quis annitatur. Sciendum enim est, ut lex vim suam, in dirigendis hominum actionibus exerat, cognitionem in iis requiri, tum legislatoris, tum ipsius legis. Et legislatoris quidem cognitio cur adesse debeat, ex iis, quæ antea disputavimus, apparet;

B

ut nã